

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ, ПРАВА
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗУНУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВСП «ФКЕПІТ ЗУНУ»

Василь МАРТИНЮК

«*серпень*» 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«КОНФЛІКТОЛОГІЯ»

Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 053 Психологія

Освітньо-професійна програма: «Психологія»

Циклова комісія суспільних та психологічних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота	Загальний обсяг, годин	Екзамен/ залік
Денна	4	8	22	33	65	120	Екзамен

Тернопіль – 2023р.

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки**, спеціальності **053 Психологія**, затвердженої Педагогічною радою ВСП «ФКЕПІТ ЗУНУ» «20» серпень 2020 р.

Робоча програма складена викладачем Хацановською Л.В.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії суспільних та психологічних дисциплін, протокол № 1 від 28.08 2023 р.

Голова циклової комісії

Галина ДУРДАС

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Конфліктологія»

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>Денна форма навчання</i>
Модулів – 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Вибіркова
	Спеціальність: 053 Психологія	Рік підготовки 4-й
		Семестр 8-й
Загальна кількість годин – 120 год	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції (22) год.
		Практичні (33) год.
		Самостійна робота (65 год.)
		Вид контролю: екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу - отримання студентами поглиблених знань, умінь і навичок у галузі психологічних аспектів конфліктології відповідно до сучасних наукових уявлень, забезпечення фахової компетентності соціальних працівників у професійній сфері.

Спеціальними навчально-освітніми цілями є:

- ознайомити студентів з основними теоретичними концепціями безконфліктного управління.

- сформувати у студентів систему основоположних категорій, положень та принципів процедури безконфліктного спілкування та управління.

- обґрунтувати актуальність та доцільність вивчення дисципліни, яка покликаної сприяти оволодінню студентами практичними навичками організації функціонування соціуму.

- стимулювати всебічний саморозвиток студентів, спонукати їх до самоактуалізації, соціомобілізації ментального досвіду та збагачення духовного світу новими знаннями, вміннями, нормами, цінностями.

Завдання курсу:

- **методичні** - сформувані у студентів науковий підхід до вивчення особливостей психічного життя людини й законів розвитку і функціонування психіки; ознайомити студентів з базовими і науковими поняттями теорії і практики конфліктології, основними методологічними і дослідницькими проблемами, пов'язаними з даною тематикою, надання невідкладної та планової психологічної допомоги тим хто її потребує.

- **пізнавальні** – ознайомити студентів з методологічними підходами до вивчення основ конфліктології; предметом, основними категоріями, поняттями, задачами і областю застосування теорії і практики; напрямками та видами, а також конкретними психоконсультаційними та психокорекційними техніками у різних сферах людської життєдіяльності.

- **практичні** – розвинути у студентів психологічні вміння та навички використовувати теоретичні та практичні знання з психології конфліктів. Навчитись упорядковувати психокорекційні програми, здійснювати профілактичні та психокорекційні заходи у попередженні конфліктів та оцінювати їх ефективність. Оволодіти вміннями використовувати різні методи, психотехніки та технології практичної конфліктології.

Таким чином, дисципліна має виражену практичну спрямованість, у зв'язку з чим лекційний матеріал доповнюється практичними заняттями з переглядом відеозаписів психокорекційних занять; крім того, здійснюється безпосереднє ознайомлення з практичними методами психологічної корекції рамках основних теоретичних напрямків (гуманістичний підхід, поведінковий підхід, корекція засобами мистецтва й ін.) у ході групової роботи студентів під керівництвом фахівця – практика для оволодіння конкретними техніками.

Студенти повинні знати:

- теоретико – методологічну, концептуалізовану когнітивну схему тлумачення безконфліктної взаємодії в процесі соціобуття;
- сутність і складові конфлікту;
- типологію конфлікту;
- причини виникнення і розвитку конфлікту як невід'ємного атрибуту сьогодення;
- можливості управління конфліктами;
- можливості і методи розв'язання конфліктів;

вміти:

- здійснювати психологічний вплив на протікання конфліктів;
- прогнозування і профілактики конфліктів;

- регулювати процесом соціальної взаємодії застосовуючи знання щодо безконфліктного спілкування;

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Конфліктологія: теоретичний та прикладний аспекти

Тема 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Конфліктологія»

Навчальна дисципліна «Конфліктологія»: завдання, поняття, предмет, методи вивчення, система. Методи дослідження у конфліктології.

Тема 2. Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту.

Причини виникнення конфліктів. Організаційно-управлінські причини виникнення конфліктів. Соціально-психологічні причини виникнення конфліктів. Особистісні причини конфлікту. Динаміка конфлікту. Умови протікання конфлікту. Дії учасників конфлікту.

Тема 3. Основні типи і види конфліктів

Класифікація видів конфліктів за різними ознаками. Класифікація та характеристика трудових конфліктів: види, предмет, причини, функції. Міжгрупові конфлікти та міжгрупова ворожість. Об'єктивний конфлікт інтересів. Інноваційні конфлікти, їх специфіка.

Тема 4. Стратегії, тактики та стилі поведінки учасників конфлікту.

Класифікація стратегій управління конфліктом. Бінарна. Двовірна модель («сітка Томаса»). Способи розв'язання і регулювання конфліктів. Можливі шляхи розв'язання конфлікту. Тактики вирішення конфліктних суперечностей. Особливості сприйняття конфліктної ситуації. Можливі стилі завершення конфліктної ситуації.

Змістовий модуль 2.

Переговорний процес та шляхи розв'язання конфліктів .

Тема 5. Психологічні методики подолання негативних емоцій у конфлікті.

Методи психокорекції конфліктної поведінки (Соціально-психологічний тренінг; індивідуально-психологічне консультування; аутогенне тренування; посередницьку діяльність психолога (соціального працівника); самоаналіз конфліктної поведінки, арт-терапевтичні методи саморегуляції психологічного стану та корекції поведінки у конфлікті тощо).

Тема 6. Динаміка переговорного процесу в рамках конфліктних відносин

Сутність, види і функції переговорів. Етапи та психологічні механізми переговорного процесу. Технологія ведення переговорів. Тактичні прийоми на переговорах. Психологічні умови успіху на переговорах.

Тема 7. Шляхи та умови розв'язання і врегулювання конфліктів

Шляхи вирішення трудових конфліктів. Конструктивне вирішення конфліктів. Умови й фактори розв'язання конфліктів. Етапи розв'язання конфлікту. Основні технології компромісу й співробітництва. Урегулювання конфліктів за участю третьої сторони. Етика регулювання конфліктів. Етичні принципи посередницької діяльності психолога.

Тема 8. Психологічні умови попередження та подолання внутрішньоособистісних конфліктів

Психологічні умови попередження внутрішньоособистісних конфліктів. Фактори конструктивного вирішення внутрішньоособистісних конфліктів. Способи подолання внутрішньоособистісних конфліктів. Латентні (приховані) способи подолання внутрішньоособистісних конфліктів. Керування внутрішньоособистісними конфліктами. Механізми подолання внутрішньоособистісних конфліктів.

Змістовий модуль 3

Психологічні умови та особливості виникнення та попередження конфліктів.

Тема 9. Групові особливості виникнення конфліктів у колективах

Групи та їх вплив на виникнення конфліктів. Поняття групи та колективу. Ознаки колективу. Конформізм. Існування неформального лідера. Методи визначення соціально-психологічного клімату в колективі. Стадії формування колективу. Рівень згуртованості членів колективу.

Тема 10. Технології попередження конфліктів

Профілактика конфлікту як спосіб його попередження. Концепція і технології превентивних дій. Операційні технології. Превентивна дипломатія. Економічні заходи. Сучасний менеджмент профілактики конфліктів. Співробітництво як спосіб попередження конфліктів.

Тема 11. Керування конфліктами.

Сутність керування конфліктами та їх діагностика. Методи регулювання конфліктів. Стимулювання конфлікту. Технології врегулювання конфліктів. Консенсусні технології вирішення конфліктів. Форми арбітражу. Конфліктний медіаторинг. Стадії медіаторингу. Тактика уникання конфлікту. Універсальні методи вирішення конфлікту, їх позитивні та негативні сторони.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Конфліктологія»

ТЕМИ	Кількість годин		
	Лекції	Практичні	Самостійна робота
Тема 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Конфліктологія»	2	3	4
Тема 2. Сутність і структура конфлікту		2	6
Тема 3. Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту	2	2	5
Тема 4. Основні типи та види конфліктів	2	2	4
Тема 5. Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту	2	2	5
Тема 6. Стратегії, тактика та стилі поведінки учасників конфлікту	2	2	4
Тема 7. Динаміка переговорного процесу в рамках конфліктних відносин	2	2	4
Тема 8. Шляхи та умови розв'язання і врегулювання конфліктів	2	4	4
Тема 9. Психологічні умови попередження та подолання внутрішньоособистісних конфліктів	2	2	4
Тема 10. Психологія в конфліктах		2	5
Тема 11. Групові особливості виникнення конфліктів у колективах	2	4	5
Тема 12. Соціологія конфлікту		2	5
Тема 13. Технології попередження конфліктів	2	2	5
Тема 14. Керування конфліктами	2	2	5
Разом	22	33	65

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ з дисципліни «Конфліктологія»

Практичне заняття 1

Тема 1. Поняття конфліктології як науки

План практичного заняття

1. Поняття, предмет, мета та завдання курсу.
2. Методи наукового дослідження
3. Методи емпіричного дослідження
4. Методи моделювання

Практичне заняття 2

Тема 2. Сутність і структура конфлікту

План практичного заняття

1. Поняття конфлікту
2. Об'єкт, структура та складові конфлікту
3. Причини виникнення конфлікту.
4. Умови виникнення конфлікту

Практичне заняття 3

Тема 3. Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту.

План практичного заняття

1. Об'єктивні причини виникнення конфліктів.
2. Організаційно-управлінські причини виникнення конфліктів.
3. Соціально-психологічні причини виникнення конфліктів.
4. Особистісні причини виникнення конфліктів.

Практичне заняття 4

Тема 4. Основні типи і види конфліктів

План практичного заняття

1. Класифікація видів конфліктів за різними ознаками.
2. Міжгрупові конфлікти.
3. Трудові конфлікти.
4. Інноваційні конфлікти.

Практичне заняття 5

Тема 5. Стратегії, тактики та стилі поведінки учасників конфлікту.

План практичного заняття

1. Стратегії управління конфліктом.
2. Способи розв'язання і регулювання конфліктів.

3. Можливі шляхи розв'язання конфлікту.
4. Тактики вирішення конфліктних суперечностей.
5. Особливості сприйняття конфліктної ситуації.

Практичне заняття 6

Тема 6. Психологічні методики подолання негативних емоцій у конфлікті

План практичного заняття

1. Соціально-психологічний тренінг.
2. Індивідуально-психологічне консультування.
3. Аутогенне тренування.
4. Самоаналіз конфліктної поведінки.
5. Арт-терапевтичні методи саморегуляції психологічного стану та корекції поведінки у конфлікті.

Практичне заняття 7

Тема 7. Динаміка переговорного процесу в рамках конфліктних відносин психодіагностика і прогнозування конфліктів

План практичного заняття

1. Сутність, види й функції переговорів
2. Етапи переговорного процесу
3. Психологічні механізми переговорного процесу
4. Технологія ведення переговорів
5. Тактичні прийоми на переговорах
6. Психологічні умови успіху на переговорах

Практичне заняття 8

Тема 8. Шляхи та умови розв'язання і врегулювання конфліктів

План практичного заняття

1. Форми розв'язання конфліктів.
2. Шляхи вирішення трудових конфліктів.
3. Умови й фактори розв'язання конфліктів.
4. Етапи розв'язання конфлікту.
5. Етика регулювання конфліктів

Практичне заняття 9

Тема 9. Психологічні умови попередження та подолання внутрішньоособистісних конфліктів

План практичного заняття

1. Умови попередження внутрішньо особистісних конфліктів.
2. Фактори конструктивного вирішення внутрішньоособистісних конфліктів.
3. Способи подолання внутрішньоособистісних конфліктів
4. Керування внутрішньоособистісними конфліктами
5. Механізми подолання внутрішньоособистісних конфліктів

Практичне заняття 10

Тема 10. Психологія в конфлікті

План практичного заняття

1. Психологічні особливості особистості та їх вплив на виникнення конфліктів.
2. Теорія «соціальних ролей» у визначенні причин виникнення конфліктів.
3. Поведінка індивіда в умовах конкуренції.

Практичне заняття 11.

Тема 11. Групові особливості виникнення конфліктів у колективах

План практичного заняття

1. Групи та їх вплив на виникнення конфліктів.
2. Конфлікти при формуванні колективів.
3. Методи визначення соціально-психологічного клімату в колективі.

Практичне заняття 12.

Тема 12. Соціологія конфлікту

План практичного заняття

1. Конфлікти в суспільстві.
2. Конфлікти в організації.
3. Конфлікти в сім'ї.
4. Конфлікти у сфері управління.

Практичне заняття 13.

Тема 13. Технології попередження конфліктів

План практичного заняття

1. Профілактика конфлікту як спосіб його попередження.
2. Концепція і технології превентивних дій.

3. Попередження конфліктів - тактичний крок сучасного менеджменту.
4. Співробітництво як спосіб попередження конфліктів.

Практичне заняття 14.

План практичного заняття

Тема 14. Керування конфліктами

1. Сутність керування конфліктами та їх діагностика.
2. Методи регулювання конфліктів.
3. Моделі і стилі виходу з конфлікту.
4. Технології врегулювання конфліктів.
5. Консенсусні технології вирішення конфліктів.
6. Конфліктний медіаторинг.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тематика
1	Тема 1. Становлення конфліктології як галузі наукового знання
2	Тема 2. Тема 2. Сутність і структура конфлікт
3	Тема 3. Внутрішньоособистиний конфлікт.
4	Тема 4. Стратегії поведінки в конфліктній взаємодії.
5	Тема 5. Міжособистісні і групові конфлікти.
6	Тема 6. Психодіагностика, прогнозування і профілактика конфліктів.
7	Тема 7. Психологія в конфліктах.
8	Тема 8. Соціологія конфлікту.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції; презентації, практичні заняття; самостійна робота. Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі методики викладання: методика проблемного навчання та евристичне навчання; форми навчання: аналітичні та проблемні лекції та дискусії – головна мета проведення таких лекцій складається у розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення матеріалу, який стосується сучасних процесів розвитку світової економіки; методики навчання: бізнес-симуляція. Практична підготовка спрямована на формування навичок самостійного наукового дослідження, опрацювання інформаційних джерел, підготовка звіту про проведену роботу, оформлення результатів наукового дослідження. Для оцінки теоретичної підготовки студентів по змістових модулях проводиться контрольне письмове опитування.

Мета проведення лекцій полягає в ознайомленні студентів з основними теоретико-методологічними питаннями організації наукової роботи студентів.

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички щодо пошуку, опрацювання інформації, створення нового наукового продукту.

Завдання практичних занять:

- засвоїти теорію та методичні підходи, сучасні технології організації наукової роботи студентів;
- навчитися опрацьовувати інформацію, робити узагальнення та висновки;
- освоїти технологію написання тез, статей, курсових, кваліфікаційних робіт;
- засвоїти та закріпити теоретичні знання, отримані на лекціях.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

При вивченні студентами дисципліни «Конфліктологія» застосовуються наступні методи оцінювання набутих знань: поточне та підсумкове тестування та опитування, рубіжна атестація, директорська контрольна робота.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту.

Рубіжна атестація № 1	Директорська контрольна робота № 2	Середній бал № 3	Екзамен	Разом
20%	25%	15%	40%	100%

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка за 100-бальною шкалою / ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	Рівень компетентності
<p>90-100</p> <p>A</p>	<p>Відмінно</p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому високий рівень володіння теоретичними знаннями і практичними вміннями, відповідь його правильна, обґрунтована, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння здійснювати зв'язок теоретичних занять з практичними і реалізувати міжпредметні зв'язки. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самотійно розробленим алгоритмом.</p>	<p>Високий (творчий) рівень</p>
		<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких відтворюється</p>	

<p>85-89</p> <p>В</p>	<p>Дуже добре</p>	<p>значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом і практичним вмінням з несуттєвими неточностями, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки з окремих питань навчального матеріалу.</p>	<p>Достатній рівень</p>
<p>75-84</p> <p>С</p>	<p>Добре</p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється незначна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом і практичним вмінням з певними неточностями та недоліками, достатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.</p>	
<p>65-74</p> <p>Д</p>	<p>Задовільно</p>	<p>Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких виявляється середній рівень володіння теоретичними знаннями, розуміння навчального матеріалу, а також практичних вмінь. Здобувач освіти в цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти та події, робити певні конкретні висновки, недостатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати</p>	

		матеріал, виявляє недостатній рівень поінформованості у практичному застосуванні.	Середній рівень
60-64 Е	Достатньо	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються мінімальні знання і розуміння навчального матеріалу, проте недостатньо вони глибокі та осмислені. Здобувач освіти на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, частково аналізує навчальний матеріал, проте при цьому робить неконкретні та неточні висновки, виявляє низький рівень поінформованості у практичному застосуванні.	
35-5 FX	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти відтворює незначну частину навчального матеріалу, викладає його уривчастими реченнями, безсистемно, відсутні висновки, узагальнення. Під час відповіді здобувач освіти допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коригуючих запитань, рівень володіння теоретичними знаннями і практичним вмінням не задовольняє мінімальні	Низький рівень

		критерії. Обов'язкове складання повторного екзамену, заліку.	
1-34 F	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане, у здобувача освіти відсутні елементарні як теоретичні знання, так і практичні вміння. Обов'язкове повторне вивчення навчальної дисципліни.	Незадовільний рівень

10. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Рівень компетентності
	Екзамен	Залік		
90-100	5 (відмінно)	Зараховано	A	Високий (творчий) рівень
85-89	4 (дуже добре)		B	Достатній рівень
75-84	4 (добре)		C	
65-74	3 (задовільно)		D	Середній рівень
60-64	3 (достатньо)		E	
35-59 (незадовільний рівень)	2 (незадовільно з можливістю повторного складання екзамену)	Незараховано (з можливістю повторного складання заліку)	FX	Низький рівень

1-34	2 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	Незарахова но (з обов'язкови м повторним вивченням дисципліни)	X	Незадовільний рівень
------	---	---	---	-------------------------

11. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ

1. Тексти лекцій.
2. Завдання для практичних завдань.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Тести для перевірки знань студентів.
5. Засоби діагностики знань студентів.
6. Критерії оцінювання знань студентів.
7. Посібники.
8. Презентаційні матеріали.
9. Інтернет-джерела.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Балабанова Л.В. Савельєва К.В. Конфліктологія : навч. посіб. Київ: Вид. дім «Професіонал», 2009. 280 с
2. Бочелюк В.Й., Зарицька В.В. Педагогічна психологія: навч. посібник. Рек. МОН. Київ: ЦНЛ, 2006. 248 с.
3. Вікова і педагогічна психологія : навч. посібник / О.В. Скрипченко, Л.В.Долинська та ін. Київ: Каравела, 2006. 344 с.
4. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник / авт. О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук. Рек. МОН. Київ: Просвіта, 2001. 416 с.
5. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. Рек. МОН; 3-є вид. випр., доп. Київ: Каравела, 2012. 400 с.
6. Вітюк Н.Р. Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник. Ів.-Франківськ : Симфонія форте, 2008. 176 с.
7. Вітюк Н.Р. Психологія конфлікту в таблицях і схемах: навч. посібник. Ів.-Франківськ : Симфонія форте, 2014. 172 с.
8. Власова О.І. Педагогічна психологія: навч. посібник. Рек. МОН. Київ: Либідь, 2005. 400 с.
9. Герасіна Л.М., Панов М.І., Осіпова Н.П. Конфліктологія. Харків: Право, 2002. 256 с.
10. Гетьман Т.О. Кричківська Т.Д. Проблеми педагогічної психології : хрестоматія : навч. посібник. Київ: КНТ, 2016. 381 с.
11. Гірник А., Бобро А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. Київ. 2003р.
12. Головінський І.З. Педагогічна психологія : навч. посібник. Київ : Аконті, 2003. 288 с.
13. Долинська Л.В. Психологія конфлікту : навч. посібник. Рек. МОН. Київ: Каравела, 2013. 304 с.
14. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. С. 105–113. 18. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій. Харків, 2009. 176 с.
15. Закон України «Про освіту». URL: <https://osvita.ua/school/reform/57472/>.
16. Конфліктологія / За ред. Л.М. Герасіної та М.І. Панова. Харків, 2002.
17. практика : навч. посібник. Київ: ВД "Професіонал", 2007. 416 с.
18. Миронова О.М. Мазоренко О.В. Конфліктологія: навч. посіб. Харків: ХНЕУ, 2011. 167 с.
19. ринкової системи освіти. Київ, 2006. 616 с.
20. Пірен М.І. Конфліктологія: підруч. Київ: МАУП, 2007. 360 с.
21. Пірен М.І. Конфлікт і управлінські ролі: соціо-психологічний аналіз: навч.-практ. посіб. Київ: УАДУ, 2000. 200 с.
22. Примуш М.В. Конфліктологія : навчальний посібник. Київ. 2006.
23. Психологія вирішення конфліктів : навч. посібник / ред. В.О. Джелалі. Київ-Харків : ТОВ "Р.И.Ф.", 2006. 320 с.

24. Психологія вирішення конфліктів : навчальний посібник. Київ., 2006.
25. Савчин М.В. Педагогічна психологія : навч. посібник. Рек. МОН.Київ: Академвидав, 2007.424 с.
26. Скібіцька Л. Конфліктологія : навч. посіб. для студ. вищих навч. зал. Київ: Центр учб. лри, 2007. 383 с.

Допоміжна:

1. Алова А. Вирішення шкільних конфліктів. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2013. № 9. С. 18–27.
2. Бовть О.Б. Проблеми шкільної віктимізації та її запобігання. Педагогіка і психологія. 2009. № 4. С. 105–116.
3. Бохан О. Психологія конфліктів у навчальному процесі. Завуч. 2008. №35(груд.) С. 8–12.
4. Вальчук М. Творчий підхід до важких співробітників у конфліктних ситуаціях. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару «Педагогічна майстерність керівника освітнього закладу: теорія і практика». Полтава, 2007. С. 38–40.
5. Верхоляк Л. Взаєморозуміння. Взаємоповага. Шляхи виходу з конфлікту. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2012. № 2. С. 74–75.
6. Волкова Н.П. Педагогічні конфлікти: види, причини. Педагогіка. Київ, 2001. С. 460–476.
7. Гордієнко І., Єгорова. Конфлікт у школі: чи можна йому запобігти? Психологічний тренінг для вчителів. Психолог. 2009. №1(січень). С. 17–19.
8. Гук О.О. Використання стратегії співробітництва при розв'язанні конфліктів у практиці сучасної сільської школи. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару "Педагогічна майстерність керівника освітнього закладу: теорія і практика". Полтава, 2007. С. 62–64.
9. Дербеньова А. Педагогічний конфлікт: структура, сфера, динаміка. Зарубіжна література в школі. 2012. № 5. С. 20–21.
10. Дуткевич Т.В. Педагогічний конфлікт на різних етапах. Конфліктологія з основами психології управління. Київ: Центр навч. літ., 2005. С. 100–105.
11. Капкович, С. Конфлікти та шляхи їх подолання. Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 2. С. 30–39.
12. Конфлікт з учителями. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2009. № 6. С. 74–75.
13. Кошечко, Н. Специфіка педагогічних конфліктів у вітчизняній вищій школі. Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка. Київ, 2017. вип. 2(6). С. 39–45.
14. Лавренчук І., Короленко Л., Взаємодія «учитель-учні». Вирішення та усунення конфліктів. Психолог. 2013. №24(грудень). С. 10–15.
15. Лисенко А. Психолого-педагогічна готовність майбутніх учителів у педвузах України до розв'язання конфліктних ситуацій. Вісник Прикарпатського університету. Ів.-Франківськ, 2007. Вип.15-16, Ч.1.С. 212–218.

16. Лустенко І. Конфлікт у школі. Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 3. С. 32–37.
17. Мартинець Л. Педагогічний конфлікт у системі «педагог – адміністратор». Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 1. С.11–18.
18. Мочаліна Н. Педагогічний конфлікт: практика психологічної допомоги. Тренінг для психологів. Психолог. 2007. №45(груд). С.7–12.
19. Никонова Л. Грані шкільного конфлікту//Дзеркало тижня. –2006. –№41(28 жовт.) –С.22.
20. Павлютенко Є. Педагогічні конфлікти/ Є.Павлютенко //Зарубіжна літ. В школі.–2008. –№ 20(жовт.). Додаток:Пед.академіяпвні Софії. –С.24-12 –24-16. 23. Педагогічні конфлікти і техніка їх розв’язання. Завуч. 2008. №32(лист.) С.15–19.
21. Руденко С.В. Педагогічні ситуації в роботі вчителя та особливості їх вирішення Практична психологія та соціальна робота. 2008. № 11. С.34–39.
22. Рудзевич І.Л. Психологічні засоби подолання деструктивних конфліктів у педагогічному процесі. Практична психологія та соціальна робота.2005. №.1. С.47–50.
23. Соколюк О. Дитячі конфлікти в школі: запобігти та вирішити. Початкова освіта. 2018. № 1. С. 56–59.
24. Туріщенко Л. Методи розв’язання педагогічних конфліктів (педагогічна психологія). Зарубіжна літ. в школі. 2008. №20(жовт.) С.24–24.
25. Федоренко Т. Профілактика агресивності та насильства в школі. Директор школи. Шкільний світ. 2012. № 3 С.38–64.
26. Шевченко М. Як віртуозно долати конфлікти. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2008. № 12. С.38–39.
27. Шкелебей Л. Конфлікт породжує насильство. Виховна година. Психолог.2019. № 1. С. 38–44.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Глобальне опитування про булінг. ЮНІСЕФ URL: <http://www.unicef.org/ukraine/ukr/infographicbullying-upd.pdf>.
2. Довіра до освіти починається з педагогіки партнерства. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2017-12-02-dovira-do-osviti-pochinaetsya-zpedagogiki-partnerstva-vidkritosti-shkil-povagi-do-kozhnoy>.
3. Ключові новації в освіті (Новий Закон України «Про освіту»). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/ZAKON2018.pdf>.
4. Педагогіка партнерства НУШ. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8VWuhwv1B2U>.
5. Портал сучасних педагогічних ресурсів. URL: <http://www.intellect-invest.org.ua>.